

Kopi til Folketinget

Udenrigsudvalget

Knud Vilby
Skyttehøj 46
2770 Kastrup
knud@vilby.dk

11. september 2005

Statsminister Anders Fogh Rasmussen
Statsministeriet

Kære Statsminister

Jeg skriver dette brev om ulandsoplysning til dig med kopi til udviklingsministeren og folketingets udenrigsudvalg.

Baggrunden for, at jeg skriver til dig som statsminister og ikke alene til udvalget og fagministeren, er, at det forslag, der er lagt frem til ændring af principperne for ulandsoplysning, vedrører langt mere end det rent fagpolitiske. Forslaget er et opgør med principper for uafhængig og alsidig information, der har været gældende under skiftende regeringer siden 1960'erne. Det lægger op til, at staten overtager ansvaret for produktion og styring af, og kontrol med en central almen oplysningsindsats, og det vil gøre det langt vanskeligere for befolkningen at modtage uafhængig fri information end tidligere. Derfor vedrører sagen statsministerens område. Det er et vigtigt ideologisk skift i den overordnede samfundspolitik, hvis man øger den statslige styring af informationerne til befolkningen på bekostning af uafhængig og mere alsidig information. En sådan beslutning om at styrke statens rolle på bekostning af andre involverede bør derfor diskuteres mere overordnet og principielt.

Jeg skriver dette brev som privatperson men med baggrund i mange års arbejde med nord-syd-problemstillinger, herunder i perioder som næstformand i ulands-rådet, medlem af Danidas styrelse, formand for Den danske Unesco-Nationalkommission og formand for Mellemlfolkeligt Samvirke.

Jeg ved ikke i hvilken udstrækning, det er muligt at påvirke aktuelle holdninger med mere grundlæggende historiske politiske principper, men jeg vil alligevel understøtte min argumentation med henvisning til de regler, der har været gældende siden folketinget for mere end 40 år siden første gang traf en overordnet beslutning om udviklingen i statslig dansk udviklingsbistand.

Fra udviklingsbistandens barndom var et af grundprincipperne, at oplysning om bistand og om udviklingslande mest hensigtsmæssigt burde gives af de mange aktive grupper i det danske samfund, der havde baggrund i aktivt arbejde i disse lande. Staten havde og har naturligvis en oplysningsforpligtelse i forhold til statslige bevillinger og indsatser, men da man netop ville undgå at blive beskyldt for statslig propagandavirksomhed og ydermere ønskede at stimulere uafhængig oplysning, blev det i henhold til loven om dansk bistand fastlagt at u-landsstyrelsen blandt andet havde til opgave at "yde statstilskud til private organisationers oplysningsvirksomhed om samarbejdet med udviklingslandene."

På denne baggrund udviklede der sig et oplysningsarbejde fra en række ulandsorganisationer rettet både mod enkeltpersoner, skoler og folkeoplysende organisationer i Danmark. Oplysningsarbejdet

vedrørte ikke alene eller primært de pågældende organisationers eget arbejde, men havde et meget bredere sigte, og førte blandt andet til at der blev produceret seriøst oplysningsmateriale om forhold, der sjældent blev eller bliver dækket af de dagsaktuelle medier.

Da et udvalg med Jens Christensen som formand i 1970 afgav betænkning om Danmarks samarbejde med udviklingslandene, var oplysningsarbejdet et af de temaer, udvalget forholdt sig til. Der blev udtrykt ønske om klare retningslinjer for koordinationen af statsfinansieret folkeoplysningsarbejde vedrørende international udvikling og udviklingslandene. Men det hed samtidig at "oplysning om international udvikling og udviklingslandene har et opinionsdannende sigte, og det må tilstræbes, at informationsvirksomheden bliver så alsidig som muligt og udnytter de enkelte gruppers særlige forudsætninger for selv at yde en indsats i oplysningsarbejdet." (Betænkning nr 565)

I 1982 afgav et nyt udvalg betænkning om principperne for den danske bistand til udviklingslandene (betænkning nr 958). Her fastholdes grundprincipperne for oplysningsarbejdet, idet det dog anbefales, at der oprettes en særskilt bevilling for Danidas informationsvirksomhed. Baggrunden er væksten i bistanden, som har skabt et behov for en mere systematisk oplysningsindsats fra Danidas side, herunder især oplysning om konkrete bistandsprojekter for at øge massemediernes interesse. Generelt anbefales en vækst i oplysningsmidlerne, og det understreges, at Danidas oplysningsarbejde på ingen måde skal erstatte de private organisationer. Det fremhæves at "Danida og de private organisationer i vidt omfang varetager forskellige oplysningsopgaver, som vanskeligt i konkrete ansøgninger kan prioriteres i forhold til hinanden".

Helt frem til 1982 er princippet, "at Danida fortsat skal søge tilskud til alle konkrete oplysningsaktiviteter på lige fod med private organisationer." Efter 1982-betænkningen styrkes Danidas egen informationsvirksomhed, men udvalget anbefaler, at koordineringsgruppen fortsat behandler, vurderer og foretager indstillinger til styrelsen om Danidas forslag til oplysningsaktiviteter. Det hedder i 1982-betænkningen at "Danidas mere faktuelle oplysningsvirksomhed og de private organisationers holdningsprægede og engagerede oplysningsarbejde bidrager tilsammen til en nuanceret belysning af udviklingsproblemerne, der er af afgørende betydning for, at den offentlige debat kan tilføres den nødvendige bredde".

Siden 1980'erne har der været fortsat vækst i Danidas eget oplysningsarbejde. Det har også udviklet sig fra alene at være af faktisk karakter til i stadig større udstrækning at være holdningspræget med et fokus og en stærk argumentation for de målsætninger og holdninger, der har ligget til grund for skiftende regeringens udviklingssamarbejde. Balancen mellem statslig holdningspåvirkning og mere uafhængigt oplysningsarbejde har imidlertid stadig været til stede fordi de private folkelige organisationers arbejde fortsat fik støtte.

Med forslaget om at fjerne den økonomiske støtte til disse organisationer oplysningsarbejde lægges der op til den endelige statsliggørelse af oplysningsarbejdet. Og ændringen er meget konkret:

Da jeg i forgårs kom tilbage fra ferie, lå der et brev fra Udenrigsministeriet og ventede på mig. Det var en opfordring til at gentegne abonnementet på Udenrigsministeriets månedsavis om dansk udviklingspolitik og bistand. Og det var absolut gratis.

Staten tilbyder således gratis holdningsinformation og bruger flere og flere penge på statslig oplysning, samtidig med at organisationernes publikationer (som normalt sælges til en subsidieret pris) nu er truet på livet.

Jeg ved naturligvis, at Ulla Tørnæs har sagt, at organisationerne bare kan lave oplysningsarbejde for deres egne penge. Vi ved alle, at det er ikke rigtigt. Organisationernes er blevet langt bedre end tidligere til at samle ind. De kan også finansiere en vis begrænset nødhjælpsorienteret kampagneinformation for egne midler. Men de kan naturligvis ikke finansiere langsigtet uafhængig grundig ikke-kommerciel oplysningsvirksomhed til hele befolkningen via indsamlinger.

Argumenterne fra 1960'erne og fra 1970 og fra 1982 om behovet for mere alsidig og uafhængig information holder stadig.

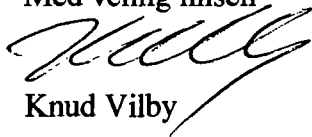
Gennemføres det nu fremlagte forslag, vil udviklingen i korthed kunne beskrives således:

1. De første mange år en langsigtet statsstøttet oplysningsvirksomhed baseret på uafhængige organisationers viden og alsidighed. Faktuel oplysning fra udenrigsministeriet om den statslige bistand.
2. Fra begyndelsen af 1980'erne en gradvis ligestilling af statslig oplysning og uafhængig statsstøttet oplysning fra private organisationer. Såvel holdningspræget som faktuel oplysning både fra staten og organisationerne. Men en rimelig balance.
3. Fremtiden: Statslig overtagelse af den helt dominerende del af hele informations- og oplysningsarbejdet, herunder statslig holdningsbearbejdning af befolkningen. Organisationernes supplement vil blive et meget begrænset kampagnepræget materiale med henblik på at styrke egne indsamlinger.

Som jeg indledte med at skrive, er det naturligvis en overordnet politisk prioritering at tage stilling til om statens og regeringens rolle på denne måde skal styrkes, når det gælder styringen og kontrollen af de informationer, befolkningen får adgang til. Men det kan ikke være et spørgsmål, der alene skal afgøres som led i finanslovsforhandlinger eller diskussionen af ulandsbistanden.

Derfor dette brev.

Med venlig hilsen

Knud Vilby

CC Udviklingsminister Ulla Tørnæs
Folketingets udenrigsudvalg